

Fra galskab til frugtbar dialog

Af Bertel Haarder, undervisningsminister og minister for nordisk samarbejde (V)

TV-serien Album viste i al sin gru skyggesiderne i det ungdomsoprør, der gik over hele den vestlige verden i årene efter 1968. Langhårede, uvaskede, fordømmende og selvretfærdige var den fortrop af middelklasseunge, der for alt i verden ikke ville identificeres med det væmmelige borgerlige samfund, der havde givet dem og deres forældre alt, hvad deres bedsteforældre ikke havde turdet drømme om.

Frygteligt var det på mange måder. Både for dem, der strittede imod, og for dem, der lod sig rive med af illusionerne, der brast så ynkeligt. Men især for dem, der ikke kunne administrere den nye frihed, hashen, de hårde stoffer, den seksuelle frihed, de nye familiemønstre og de love politiske udskejelser, dyrkelsen af Marx, Mao, Ho Chi Minh, Fidel Castro og alle de andre fjerne diktatorer, der siden sank i grus som de falske gudebilleder, de hele tiden havde været.

Et af symbolerne på galskaben er for mig en valgplacat for venstresocialisterne i slutningen af 70'erne, der viste en albansk maskingevær-rede (Albanien var antagelig det værste af alle diktaturer). Overskriften var (efter erindringen) ”på vagt for socialismen”. Et andet symbol, der skærer i hjertet, er de forsømte børn i kollektiverne og de brudte familieforhold. Børnene lovede siden sig selv at gøre det modsatte af forældrene. De var mere til lanciers i smoking og medlemskab af borgerlige ungdomsorganisationer. Ak, hvor forandret. Ak, de bristede illusioner.

Mine øjne blev for alvor åbnet for galskaben, da jeg midt under en studenterdemonstration i Stakladen i Aarhus opdagede, at jeg var helt enig med den minister, vi demonstrerede imod - og uenig i den parole, jeg demonstrerede for! Det drejede sig om indførelse af forholdstalsvalg til de styrende organer, som af det herskende flertal blev betragtet som et frygteligt overgreb fra statsmagten! Det var jo tværtimod et tiltrængt demokratisk indgreb over for flertalstyranni og diktaturtænkning. Jeg var ellers oprørsk nok. Jeg havde siddet i det juridisk-økonomiske fakultetsråd og set, hvordan en færdiguddannet lærer blev nægtet optagelse på universitetet, fordi han ikke havde studentereksamen! Var studentereksamen vigtigere end en lærereksamen? Var det oldtidskundskaben, der manglede? - Det fik et grundtvigianerbarn som mig til at fnyse og rent bogstaveligt se rødt! Ned med professorvældet! - Det var endda mine egne elskede lærere, Poul Meyer og Erik Rasmussen, der i fakultetet svingede klassesamfundets kølle mod den stakkels

lærer, der velsagtens kom fra et ikke-akademisk hjem og havde arbejdet sig op til at blive lærer. Jeg glemmer det aldrig. Godt, jeg ikke havde et haglevær!

Men ak, da så professorvædet var kommet ned og forelæsningerne blev boykotet og senere afskaffet, så sad vi i rundkredse og delte hinandens uvidenhed under ledelse af næsten lige så uvidende tutorer og ideologiske indpiskere. Jeg føler stadig bitterhed mod den tutor, der fyldte os med helt ensidig information om Lenin uden på nogen måde at afsløre hans sande hensynsløse væsen. Han blev naturligvis senere professor, endda en af de mest skinhellige.

Hvilket kvalitets- og kulturtab! Mange forvandt det aldrig. Det trækker stadig sine triste spor hen over hele undervisningssektoren. Lærerne blev ansat efter holdninger frem for kvalifikationer. Skræddersyede opslag skulle holde anderledes tænkende ude fra at komme i betragtning. På RUC gik man videre og krævede kendskab til gruppeprojektorienteret undervisning, så ikke-RUC'ere be-

hændigt blev udelukket. Nu kan det siges åbent. Men i en hel generation blev man anklaget for det groveste, hvis man påstod, at der fandt politiske ansættelser sted. Det vil de færreste benægte i dag.

Var der da slet ikke noget godt ved denne galskab? Jo, det var der antagelig. Kamp kan være frugtbar, og modstand gør stærk, men man kan jo også sige, at modstanden mod general Franco skabte stærke demokrater i Spanien. Det er jo ikke noget argument for Franco.

Det bedste ved ungdomsoprøret var, at elever og studerende begyndte at spørge, hvad de skulle bruge lærdommen til. Det var ikke nok at lære, man skulle også bruge det, man lærte. Det

førte ganske vist til absurd projektmageri og gruppeideologi, men det førte også til en undervisningsform, der kom nærmere den virkelige verdens behov.

I dag gælder det om at udnytte det gode, der trods alt kom ud af 68'er-oprøret:

Elever og studerende finder sig ikke i så meget som tidligere. Det er ubetinget godt, når blot respekten for lærerens faglighed bevares.

De lærer at samarbejde og udnytte informationssamfundets muligheder. De er praksisorienterede, uimponerede og krævende.

Det er ikke tilfældigt, at udenlandske studerende valfarter til Danmark (langt flere rejser ind end ud). Når man spørger dem hvorfor, svarer de, at de kommer, fordi de kan lide undervisningsmiljøet og gerne vil lære af den danske mentalitet, der ikke tager noget for givet, og som insisterer på, at teorier skal anvendes, før man begriber dem. Selv RUC-modellen kom der vel en smule godt ud af, selv om det ideologiske diktatur var hårdt at stå igennem for mange.

Straks, jeg blev undervisningsminister første gang i 1982, lagde jeg vægt på at bygge bro til mine tidligere fjender. Det fik jeg nogen kritik for internt i regeringen. Jeg mente, at det var min pligt at være minister for alle, incl. mine tidligere modstandere. Jeg indbød til en række små Sorø-møder i minister-boligen, hvor vi drøftede litteratur, kunst, videnskab osv. Det blev til store Sorø-møder, der siden er blevet en vigtig institution i dansk uddannelsespolitik, som de tre ministre fra 93 til 05 bar videre i samme ånd, indtil jeg selv tog over igen.

Jeg var så heldig at blive minister netop på det tidspunkt, hvor ideologiseringen løb på grund, og hvor fagenes egenverdi dukke op til overfladet efter at have været neddykket i flere årtier. Ritt Bjerregaards "Modersmåls-rapport" var et næsten sødt eksempel. Her talte alle profeterne ministeren efter munden og endevendte dansk-faget ud fra en social og samfundsmæssig synsvinkel. Kun en enkelt, litteraturprofessor Torben Brostrøm, tillod sig omme bag i rapporten at nævne, at danskfaget vel også havde en egenverdi ud over det samfundsvidenskabeligt og socialt begrundede.

Han blev formand for det danskudvalg med Jørn Lund som pennefører, jeg nedsatte straks ved min tiltræden. Det var vendepunktet. Galskaben blev til frugtbar dialog. 68'ernes hegemoni var brudt.